THE MEMOIR OF A ROMANIAN OFFICER ABOUT HIS CAPTIVITY DURING THE FIRST WORLD WAR

Cristian-Iulian Ceacîru
Museographer, PhD, Oltenia Museum Craiova

Abstract: This article presents a Romanian officer's detailed memoir of his captivity in Austria-Hungary and Germany. Reserve Lieutenant Toma Ioniță, from the 18th Gorj Regiment, was taken prisoner during the offensive carried out by the armies of the Central Powers in Romania at the end of 1916. He then knew the bitter fate of the Romanian prisoners, enduring all kinds of privations and humiliations. The document illustrates as well as possible what life was like for a Romanian prisoner of war during the First World War.

Keywords: WWI, prisonier of war, Austro-Hungary, Germany, POW camp.

Eveniment de o anvergură imensă Primul Război Mondial a schimbat pentru totdeauna, radical, cursul vieții a zeci, dacă nu sute de milioane de oameni. În sângeroasa încleștare și-au pierdut viețile sau au fost răniți atât combatanți cât și civili. Milioane de oameni din ambele tabere au fost luați prizonieri, cel mai adesea trăind cu traume profunde după experiența nefastă a prizonieratului.

În urma campaniei dezastruoase a armatei române de la sfârșitul anului 1916, beneficiind de o dotare cu armament și o experiență de luptă mult superioară, trupele Puterilor Centrale au luat numeroși prizonieri dintre români[1]. Nu se poate preciza exact câți soldați români au fost prizonieri de război în timpul primei conflagrații mondiale. În cadrul unei interpelări care a avut loc în Parlamentul român în perioada interbelică s-a avansat cifra de

[1] Pe tema prizonierilor de război români din Primul Război Mondial există în istoriografia românească o bogată bibliografie, numeroase lucrări memorialistice apărând chiar după încheierea conflagrației mondiale, la acestea adăugându-se ulterior lucrări științifice dedicate subiectului. Dintre volumele cele mai relevante care abordează domeniul sunt de amintit: Arhibald, *Cimitirul prizonierilor români. Impresii din timpul războiului. Note de om necăjit*, București, Poporul S.S., 1921; Petre C. Mihail, *14 luni captiv în Ungaria la Osstffyasszonyfa*, Craiova, 1919; C. Vlădescu, *Bulgarii. Memoriile unui ofițer român fost prizonier în Bulgaria*, București, Tipografia „Universul", 1926; N. Tătăranu, *Acum un sfert de veac. Amintiri din război*, București, Editura Cartea Românească, 1940; Nicolae Stavrache-Cerna, *Adevăruri din campania 1916-1918*, vol. 1, *1. Cu Reg. 1 Vânători Reg. Ferdinand I, 1 Iulie 1915 - 1 Aprilie 1916, 2. Cu Regimentul Rovine 26 Infanterie, 15 Aprilie - 8 Septembrie 1916, 3. Cu Brig. I Mixtă, din Grupul Cerna, 9 Sept. - 23 Noembrie 1916*, Craiova, Tipografia „Speranţa", 1937, vol. 2, *Captivitatea în Ungaria dela 23 Noembrie 1916 la 24 Decembrie 1916 și în Germania dela 26 Decembrie 1916 la 19 Martie 1918*, 1939, Craiova, Tipografia „Speranţa", 1937; Luchian Deaconu, Otilia Gherghe, *Ofițeri români prizonieri de război, 1916-1918. Mărturii zguduitoare*, Craiova, Editura Sitech, 2012; George Topârceanu, *Amintiri din luptele de la Turtucaia. Pirin Planina (episoduri tragice și comice din captivitate). Memorii de război (în patru ediții, în anii 1918,1920, 1936, 2014);* Constantin Kirițescu, *Istoria războiului pentru întregirea României, 1916-1919*, vol. I-II, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989 (a doua ediție după cea din 1922-1923); Jean Nouzille, *Calvarul prizonierilor de război români în Alsacia-Lorena, 1917-1918*, București, Editura Semne '94; Jean Nouzille, *Calvarul prizonierilor români din Primul Război Mondial. Mărturii documentare*, vol. I-III, Pitești, Editura Universității din Pitești, 2006.

230.000 de prizonieri români[2]. Dintre aceștia, conform unei alte surse istorice, numai în Germania ar fi existat 148.000 de captive români[3].

Cei mai mulți soldați români au căzut în prizonierat în ultima parte a anului 1916, în urma ofensivei victorioase a armatelor Puterilor Centrale, care, în ciuda opoziției îndârjite a trupelor române, au reușit să treacă de bariera Carpaților. Într-o primă bătălie de la defileul Jiului, românii au reușit să respingă inamicul, la finalul lunii octombrie 1916. Însă, în final ,dotarea superioară a acestuia și-a spus cuvântul, trupele germane și austro-ungare invadând Oltenia, după ce provocaseră pierderi foarte mari românilor[4].

În acest context a picat în captivitate locotenentul în rezervă Toma Ioniță, comandantul companiei 16 din Regimentul 18 Gorj[5]. Acesta a fost luat prizonier de către soldații unui batalion german de avangardă, fiind tratat cu brutalitate de un sublocotenent și amenințat cu arma pentru a spune componența forțelor românești de pe linia frontului. În plus soldații germani au început să insulte ofițerul român a cărui plângere, adresata unui ofițer german, a rămas fără nici un rezultat.

În a doua zi de captivitate sublocotenentul Toma Ioniță a fost închis într-o biserică la Peșteana, alături de alți soldați, printre care și ordonanța sa care l-a informat că germanii i-au luat o serie de bunuri care îi fuseseră încredințate (rufărie, o pereche de cizme, binoclu)[6]. De la Peșteana prizonierii români au fost duși, pe jos și fără a li se da nimic de mâncare, la Târgu Jiu și apoi la Bumbești, în această din urmă localitate fiind ținuți timp de două zile. Nici aici nu au primit nimic de mâncare fiind nevoiți să se hrănească cu „*porumb fiert și cu dovleac”*[7]. Ulterior au fost duși, tot pe jos până la Petroșani de unde au fost îmbarcați spre Sibiu într-un tren care

---

[2] Petrișor Florea, Iulian Stelea Botoghină, *Chestiunea prizonierilor de război: Interpelări în Parlamentul României în 1920,* în „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române”, an V, nr. 1 (17), 2002, p. 37.

[3] Mihai-Octavian Groza, *Romanian prisoners in German and Austro-Hungarian camps (1916-1918) – Aspects of captivity reflected in the collective memory* în „Die unbenkannte Front. Der Erste Weltkrieg in Rumänien”, Campus Verlag, Frankfurt/New York, 2018, pp. 464-465.

[4] De exemplu Divizia I română fusese redusă la doar 1800 de oameni, în timp de în rândurile Diviziei 17 nu se mai aflau decât 1700 de soldați. La 17 noiembrie 1916 apărarea românească de pe Jiu a intrat în colaps, nemaifiind posibilă o rezistență organizată. (Glenn E. Torrey, *România în Primul Război Mondial*, București, Editura Meteor Press, 2014, p. 150).

[5] Sub denumirea de *Regimentul 18 Gorj*, a fost înființat la data de 15.04.1880 cuprinzând, din punct de vedere teritorial și al recrutării ostașilor județul Gorj. În anul 1891 denumirea i-a fost schimbată în *Regimentul Gorj mr. 18*, în 1929 căpătând și supranumele de *Tudor Vladimirescu*. A fost desființat în 1951 prin schimbarea denumirii în *Regimentul 173 Infanterie,* fiind dislocat în localitatea Sacalâz-Timișoara (Mihai Chiriță (coord.), *Ghidul arhivelor militare române*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2010, p.273).

[6] Atitudinea militarilor germani față de ofițerul român, și mai ales faptul că i s-au luat bunurile personale, contravenea clar articolului patru al anexei al Convenției de Haga (1907) referitoare la legile și obiceiurile războiului terestru: „ *Prisoners of war are in the power of the hostile Government, but not of the individuals or corps who capture them. They must be humanely treated. All their personal belongings, except arms, horses, and military papers, remain their property. (Prizonierii de război sunt deținuți de către guvernul inamic, și nu a persoanelor sau unităților care i-au capturat. Ei trebuie tratați omenește. Toate bunurile personale, cu excepția armelor, a cailor și a documentelor militare, rămân în proprietatea lor.) –* ***, *The Hague Conventions and declarations of 1899 and 1907 accompanied by Tables of Signatures, Ratifications and Adhesions of the Various Powers*, New York, Oxford University Press, 1915, p. 108.

[7] Sublocotenentul Toma Ioniță se poate considera „norocos”, că a avut și acei porumbi fierți cu dovleci la dispoziție drept hrană. În multe evocări memorialistice ale foștilor prizonieri români din prima conflagrație mondială se subliniază faptul că, după capturare nu li s-a dat absolut nimic de mâncare. Zguduitoare este relatarea doctorului craiovean Petre C. Mihail, referitoare la soldații din Grupul Cerna, care timp de mai multe zile nu au fost hrăniți absolut deloc : *„ ..soseau și soldații noștri, care veneau de zece zile pe drum, într-o stare de neînchipuit. Au îndurat chinul foamei din primele ceasuri*.[...] *În prima zi de nemâncare simțeau un gol pe care-l mai puteau înșela cu apa; a doua zi simțeau senzația de arsură și de torsiune în zona stomacului. A treia zi căzuți grămadă unul peste altul în prada celor mai violente crampe și convulsiuni intestinale, scoteau țipete înăbușite, de suferință atroce; unii s'au aruncat în Dunăre în delirul foamei, iar alții cereau cu disperare mâncare”*. (Petre C. Mihail, *14 luni captiv în Ungaria la Ostffvasszonvfa*, Craiova, Editura Ramuri, 1919, pp. 7-8).

nu avea geamuri[8]. De abia la Hațeg au reușit ofițerii români să ia o masă decentă pentru care însă au trebuit să plătească „*grozav de scump”*.

Ajunși la Sibiu, unde au stat două zile, prizonierii români au fost deținuți în cazarma unei unități de cavalerie. De aici au fost trimiși în orașul Debrețin unde au intrat în carantină și li s-au luat uniformele primind în schimb haine de simpli soldați. Din Debrețin, trista epopeea a sublocotenentului Toma Ioniță a continuat cu internarea în lagărul de la Soproniek[9]. Un mare avantaj pentru prizonierii români din respectivul lagăr a fost acela că era comandat de un ofițer român de origine, maiorul Florian Dumitru[10]. Deși tratamentul prizonierilor a fost unul omenesc, acești s-au confruntat cu eterna problemă a hranei insuficiente, caracteristică lagărelor Puterilor Centrale[11].

De la Soproniek, pe 24 decembrie 1916, sublocotenentul român a fost dus în lagărul de pe insula Dänholm[12], unde condițiile de viață erau precare. Dacă în precedentul lagăr avusese un adăpost împotriva intemperiilor vremii, aici a fost repartizat să stea într-o *„baracă de blane printre crăpăturile cărora intra zăpada în voie bună”*[13].

---

[8] În mai multe evocări memorialistice este menționat acest aspect, al trenurilor cu care erau transportați prizonierii, trenuri fără geamuri sau în cel mai bun caz, sparte.

[9] Actualmente localitatea Neckenmarkt, situată în partea de est a Austriei. În memoriile unui fost prizonier român lagărul respectiv este descris în modul următor: *„Lagărul acesta prezintă un aspect artistic. Ca un amfiteatru se desfășoară tabăra pe o înălțime cu frumoase perspective. O întocmire măiastră: aliniere fără greș, ronduri de flori împrejmuite cu iarbă, alei de nisip, chioșcuri, aparate de gimnastică, biserică, teatru, poștă, canalizare.* [...] *Baraca în care suntem repartizați , e curată și are cămăruțe de câte două paturi.* (I. Gr. Oprișan, *21 de luni pe căile robiei. Săghișoara – Cluj – Osstffiassonyfa – Șopronnyek – Dänholm - Ströhen Moor – Dänholm - Helmstedt*, București, Tipografia „LUPTA” N. Stroilă, 1920, p. 27.

[10] Maiorul Florian Dumitru era invalid de război în urma luptelor duse în Serbia. Interesant este faptul că avea un frate ofițer în armata română. În calitatea sa de comandant al lagărului s-a purtat cu multă omenie cu prizonierii de război, îndeosebi cu cei români (Nicolae Defleury, *Divizia de la Cerna. De pe front în captivitate. 1916-1918*, Craiova, Editura Ramuri, 1940, pp. 150-151).

[11] În privința alimentației, situația din lagărul de la Soproniek era următoarea: *„Primea și pâinea: 180 de fiecare, pentru toată ziua!... Și dacă ar fi fost bună, mai mergea. Era însă o pâine special fabricată din paie de grâu tocate mărunt și amestecate cu făină de secară. Avea coloarea vânătă, era moale, foarte lipicioasă și plină de apă. După câteva ore se întărea și devenea foarte sfărâmicioasă. Numai la o foame strașnică se putea mânca așa ceva. Noi o aveam pe atunci! Am avut-o mai ales în primele luni de captivitate, până când stomacul s'a obișnuit încet, încet cu regimul de înfometare.* [...] *În sfârșit, după experiențe nereușite și lungi conciliabule, s'a stabilit următorul „menu” pe o perioadă de timp nelimitată.*
Dimineața: ceaiul (apă caldă, colorată și puțin îndulcită)
La amiaz: ciorbă de fasole și iahnie de cartofi.
Seara: ciorbă de cartofi și iahnie de fasole.
Pâinea (180 gr.) se distribuia dimineața. Fiecare își doza porția după plac (sau mai bine după foame) și venea cu ea la mese, dacă reușea s'o legumească pentru toată ziua. Operațiunea aceasta a fost o chinuitoare problemă ... stomacală, - pentru noi românii cari suntem deprinși să mâncăm pâine multă și bună„. (Nic. Defleury, *op. cit., pp. 101-102).*

[12] Dänholm este un ansamblu de două insule: Micul Dänholm și Marele Dänholm, situate în strâmtoarea dintre orașul de coastă Stralsund și insula Rügen. Astăzi, insula este legată atât de Stralsund cât și de insula Rügen de un pod. În timpul Primului Război Mondial, accesul pe Dänholm era posibil numai cu ajutorul feribotului. Încă din 1850, Dänholm a fost o importanta bază navală a marinei germane. În timpul Primului Război Mondial, în cele două lagăre din Dänholm, alături de români au mai fost prizonieri ruși și englezi. (https://www.thedanishscheme.co.uk/Articles/While%20the%20kettle%20boils%20part%201.pdf, accesat la data de 20.02.2023)

[13] Conform unei alte mărturii, condițiile de trai din barăcile lagărului Dänholm erau următoarele: *„Lagărul e împărțit în două. Dänholmul mare și Dänholmul mic. Suntem repartizați în carantina celui dintâi. Stăm bine! Câte 3 deacurmezișul într'un pat Paturi puține - iar noi berechet! Unii moțăim pe scaune, alții pe mese Și cei mai mulți pe sfânta scândură. E o jale de robie antică!*
*Bărăci de lemn, prost rânduite! Vedem stelele printre scândurile pereților. Vuește surd Marea Baltică în coastele noastre, și vântul sueră a pustiu, printre brazi, prin pereți și prin inimi. Lagăr de mușt*ru.„(I. Gr. Oprișan, *op. cit.*, p. 46).

În martie 1917, ofițerul român a fost mutat în lagărul de represalii de la Strohen-Moher, în apropiere de orașul Hanovra. În sistemul german al lagărelor de prizonieri din Primul Război Mondial, lagărele de represalii aveau condițiile de trai cele mai dure pentru captivi. Scopul acestor lagăre era acela de ai pedepsi pe prizonierii care încercaseră să evadeze sau, să pună presiune pe guvernele statelor inamice pentru a îmbunătăți condițiile de detenție ale prizonierilor germani. În memoriul său, sublocotenentul Ioniță menționează că nu știe din ce cauză a fost mutat în respectivul lagăr, deci este exclusă o eventuală tentativă de evadare a sa.

Lagărul de la Strohen-Moher, asemenea altor lagăre de represalii, era situat pe un teren mocirlos, iar barăcile erau pline de umezeală[14]. Ca atare nu este de mirat că în cele șapte săptămâni cât a fost deținut în acest loc, ofițerul român s-a îmbolnăvit de reumatism. Starea prizonierilor sub influența factorilor de mediu, a alimentației insuficiente și, în plus a brutalității deosebite a gardienilor a devenit una deplorabilă. Mulți dintre ei, așa cum menționează autorul memoriului, erau atât de extenuați încât *,, numai puteau sta în picioare, iar la apel trebuia să stea pe scaun,,*.

După mai multe săptămâni de chin, sublocotenentul Ioniță a fost mutat în lagărul de la Krefeld unde a fost tratat mult mai bine, din toate punctele de vedere, după cum susține. În memoriu nu menționează data la care a fost eliberat din captivitate. În finalul documentului menționează pierderile materiale pe care le-a suferit, fără a mai face alte aprecieri asupra prizonieratului.

Memoriul sublocotenentului Toma Ioniță reprezintă încă o mărturie referitoare la soarta crudă a prizonierilor români din Primul Război Mondial. Rata mortalității printre aceștia a fost una din cele mai mari, comparativ cu prizonierii aparținând altor țări, aflați în lagărele Puterilor Centrale. Din păcate, ororile trăite de prizonierii de război, indiferent de națiа lor, s-au repetat la o scară mult mai mare și la un nivel de sălbăticie de neimaginat în cursul celei de-a doua conflagrații mondiale.

Anexa 1[15]

Memoriul
Locot. de rezervă Toma Ioniță din Reg 18 Gorj
Comandantul Comp. 16 –

fost
prizonier în Austro-Ungaria și Germania

*Căzut prizonier în seara de 4 Noiembrie 1916 în satul Răşina Jud. Gorj, am fost tratat brutal de către soldații germani cari formau avantgarda batalionului German, amenințat cu revolverul la frunte de un sublocotenent ca să spun ce forțe sunt în fața lor. - Dus apoi în casa învățătorului din Pești*eana *– din cari toate lucrurile s'au aruncat în curte – am stat în aceiași cameră cu soldații cari făceau de pază în urma germanilor. Nepermițâmidu-se ca să mă dezbrac spre a mă usca de udeala din timpul zilei am stat toată noaptea de veghe, suferind toate insultele, ce se adresau neamului nostru de către soldații germani. Am raportat oficerului*

[14] Condițiile de locuit în lagărul Strohen-Moher:*,,Ne face strigarea, ne orânduește în bărăci. Intrăm înăuntru, câte 7 într'o ,,stubă,,* (baracă). *7 paturi cu fisa* (?!!) *și numărul fiecăruia, 7 dulăpioare în perete cum sunt cutiile de poștă. De tavan spânzură o lampă cu gaz, ca la un han sărac. Masa pare a fi adusă la vr'o cârciumă lăturalnică după ce au schilodit-o cheflii unei nopți lungi. Avem și câte un scăunaș mic, așa cum e la orice colibă de creștin. După ușă – trei doniți de tablă cu apă urâtă, ruginie, care pare a spune dinainte că nici nu-i nevoie să fie bună, curată, - neavând după ce o bea.,,* (. Gr. Oprișan, *op. cit.*, pp. 66-67)

[15] S-a respectat întocmai ortografia textului din document.

german despre aceasta, mi'a promis că a ordonat soldaților să înceteze cu insultele, dar ordinul n'a avut nici un efect.

La ziuă sunt dus în biserica de la Peșteana[16] unde erau închiși soldații prizonieri. Aci găsesc pe ordonanța mea care'mi raportează că fiind luat de nemți în aceiași noapte, i-a luat rufăria mea ce o avea asupra lui în sac, una pereche cizme noi și binoclul.

De la Peșteana în ziua de 5 Nbrie suntem duși pe jos către Târgu-Jiu, drum pe care'l facem până la 11 noaptea când suntem băgați în cazarmele artileriei și băgați la manej la un loc cu soldații, fără a ni se da de mâncare. –

Dimineață suntem porniți pe jos către Bumbești iar și fără a ni se da ceva mâncare și facem drumul până la ora 5 seara.-

Aici suntem băgați 17 oficeri într'o cameră a casei unui țăran fără să ni se dea mâncare. Cerem oficerului de la etapă să ni se procure mâncare chiar cu banii noștri, dar ni s'a respins „să cereți lui I. Brăteanu". Cu un Feldbwel[17] mai de inimă aranjăm ca să cumpărăm un purcel din sat, dacă un om al nostru care găsește purcelul și îl plătește, dar fiind adus la etapă ni se confiscă și în schimb ni se dă puțină carne de vacă.

În Bumbești stăm 2 zile, în care timp nu am primit nimic. Ne-am hrănit cu porumb fert și cu dovleac, iar după aceasta am pornit tot pe jos către Petroșani, dânduni-se dimineața la plecare câte o feliuță de pâine. -

Ajunși la Petroșani, suntem introduși de către un sulocot. ungur într'o cămară puțin încălzită din localul gării, dar comandantul gărzei - care era german dă ordin să fim scoși afară unde așteptăm până la ora 3 noaptea când s'a format trenul. Am fost plasați într'un vagon de cl. III[a] fără nici un geam și astfel nemâncați plecăm în direcția Hațeg unde ajungem a doua zi la oara 9. Aici stăm în grădina publică împreună cu soldații și cu foarte mare greutate ni se permite să mâncăm sub paza santinelelor, plătind grozav de scump și prinzânduni-se (?!) *suta de lei în 70 Kr. Aici am stat până a doua zi într-o cameră cu paie pe jos a școalei Comunității Române, fără să se îngrijească cineva de întreținerea noastră.*

A doua zi plecăm iar și nemâncați și ne ducem la o gară din apropiere, unde așteptăm până la 11 sara când se face tren către Sibiu. La Pisky[18] suntem opriți să ni se dea hrană. Suntem duși la bucătăriile trupei unde ni se dă câte o ceașcă de cafea fără zahăr; apoi am continuat drumul sub paza santinelelor cari în batjocură cântau cântece naționale românești.

Ajunși la Sibiu suntem purtați de la Komandatura austriacă la cea germană și de aici înapoi iarăși, spre a fi expuși privirilor tuturor și apoi suntem plasați în cazarma cavaleriei unde bucătarul ungur venea cu câte un cazan cu fiertură pe care'l trântea cu mult dispreț față de noi. Am sta aici trei zile ș'apoi am fost expediați către Debrețin unde urma să facem carantina. Am fost îmbăiați, schimbânduni-se rufele, după ce ni s'a luat flanele și rufele noastre, dânduni-se în schimb câte o cămașă și ismană de trupă, aici ni s'au făcut injecții de către un medic care nu mai înceta cu insultele la adresa românilor, iar după 5 zile am fost porniți către lagărul de la Soproniek. Aici era comandant un maior român Florian din armata ungară, am fost binișor tratați dar cu mâncare insuficientă.

De aici prizonierii prinși de germani – din care făceam parte și eu – suntem porniți în ziua de 24 Decembrie în Germania în vagoane fără geamuri și fără foc și fără mâncare; ajunși la Stralsund am fost debarcați pe insula Dänholm și vârâți în carantină unde am fost hrăniți numai cu terci și morcovi ferți. După 6 zile am fost trecuți în lagărul mare unde aveam fiecare pat, dar nici odată n'am avut mâncare suficientă. Am stat 19 inși într'o baracă de blane printre crăpăturile cărora intra zăpada în voie bună și nu de puține ori dimineața scoteam zăpada afară dupe păturile cu care ne acopeream.

[16] Localitate din județul Gorj.
[17] Sergent (în limba germană)
[18] Localitate neidentificată.

Pentru care motive nu știu – în luna Martie 917 am fost mutat în lagărul de represalii de la Strohen-Moher – Hanovra, instalat într-un teren mocirlos, în bărăci umede și pline de miros de baltă, avînd la nivelul terenului numeroase găuri pentru uscarea pământului prin ventilație, dormind pe paturi de fier fără saltele, unde am și contractat reumatismul.

Regimul acesta a durat 7 săptămâni, în care timp toții oficerii au ajuns așa de extenuați în cât numai puteau sta în picioare, iar la apel trebuia să stea pe scaun. Mulți din ei cădeau în front și numai cu mare greutate erau [indescifrabil în text] *în veață.*

Aici oficerii și mai ales Comandantul lagărului se purta în mod foarte brutal cu noi. –

La 11 Mai am fost mutați în lagărul Krefeld unde sub toate rapoartele am avut un trai mai omenos, dar cu foarte puțină mâncare.

Din cauza răului tratament, am rămas cu debilitate generală.

Ca perderi materiale am următoarele: Uniforma complectă compusă din manta, tunică, pantaloni, chipiu, una pereche cizme, 2 per bocanci, lucruri pe care le aveam în păstrare în Târgu-Jiu în casa camaradului Căpit. Sterescu care mi-au fost luate de Germani la invazie.

Sălcuța 1918 Decembrie 14

Locot. de Rezervă
ss indescifrabil

BIBLIOGRAPHY

SJAN Dolj, Fond Prefectura Dolj, Serviciul Administrativ, Dosar 217/1919, ff. 4-5.

***, *The Hague Conventions and declarations of 1899 and 1907 accompanied by Tables of Signatures, Ratifications and Adhesions of the Various Powers*, New York, Oxford University Press, 1915.

Chiriță, Mihai (coord.), *Ghidul arhivelor militare române*, București, Editura Centrului Tehnic-Editorial al Armatei, 2010.

Defleury, Nicolae, *Divizia de la Cerna. De pe front în captivitate. 1916-1918*, Craiova, Editura Ramuri, 1940

Florea, Petrișor, Boțoghină, Iulian Stelea, *Chestiunea prizonierilor de război: Interpelări în Parlamentul României în 1920*, în „Document. Buletinul Arhivelor Militare Române", an V, nr. 1 (17), 2002.

Groza, Mihai-Octavian, *Romanian prisoners in German and Austro-Hungarian camps (1916-1918) – Aspects of captivity reflected in the collective memory* în „Die unbenkannte Front. Der Erste Weltkrieg in Rumänien", Campus Verlag, Frankfurt/New York, 2018.

Mihail, Petre C., *14 luni captiv în Ungaria la Ostffvasszonvfa*, Craiova, Editura Ramuri, 1919.

Oprișan I. Gr., *21 de luni pe căile robiei. Săghișoara – Cluj – Osstffiassonyfa – Șopronnyek – Dänholm - Ströhen Moor – Dänholm - Helmstedt*, București, Tipografia „LUPTA" N. Stroilă, 1920.

Torrey , Glenn E., *România în Primul Război Mondial*, București, Editura Meteor Press, 2014.

https://www.thedanishscheme.co.uk/Articles/While%20the%20kettle%20boils%20part%201.pdf.